

סוף זמן קר"ש

עש"ק אח"ק

8:47

עש"ק אמור 8:43

מאן דלא קרי קר"ש בעונתיה
בנדוי הוא כל ההוא יומא
(זוה"ק בלק קפ"ו)

מבני עינינו התאחדותנו

י"ל ע"י: התאחדות אברכים דקה"ל ימב לב דסאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ב"ה

שיעור השבוע

חבורת יסודי התורה

פרשת תז"מ

מס' חגיגה ב. עד ג.

פרשת אח"ק

מס' חגיגה ג. עד ה:

אפילו אילני סרק (פסוקי עם אם קובע
עוד למורה) עתידין ליתן פירות (וכו)
לכרות טובות ביום תלמודי (הבנים)
מדיבוי רבסי שליט"א שמה"ק תשס"ט

ז' אייר תשס"ט

אחרי-קדושים

שנה י"א גליין כ"ו (תס"ג)

מרומז בזאת

איתא במדרש (ויק"ר כא, ה) בזאת יבא אהרן אל הקודש, בזכות מילה שנקרא זאת, בזכות תורה שנקרא זאת, בזכות שבטים שנקראו זאת שנקראו זאת שנקראו זאת, ועל אשר דיבר להם אביהם, וכן יש שם הרבה זאת דקחשיב. ועל זה אמר מורי הגאון מהר"ר ישראל דרשן אשר היה אב"ד בק"ק קאליש, על זה היה מקונו הנביא (מיכה א, ה) בפשע יעקב כל זאת, בכל זאת הכתובים בתורה.

סוף נבחר

גופו מכובד על הבריות

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' ר"ל כי כשמקדשים שמו הגדול אזי גם גופנו מכובד ומקודש על הבריות וההיפוך ח"ו כשמחללין שמו ח"ו, אחז"ל הם רצו להרבות כבודם ולמעט כבוד שמים נתחלל כבודם וכבוד שמים במקומו עומד, וההפך כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, וזהו 'קדושים תהיו' ומכובדים בעיני כל אימתי 'כי קדוש אני' אם תכבדוני בעיני כל.

חיים סופר

קדושתו למעלה מקדושתכם

קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם, ואיתא במדרש רבה (פכ"ד ט"ט) יכול כמוני תלמוד לומר כי קדוש אני קדושתו למעלה מקדושתכם. ויבאר לדעתו היות דקדושים חסר כתיב, אבל כי קדושי אני כתיב מלא, להורות נתן שכל שהארם מקדש עצמו, אף על פי כן נשאר עוד חסר, ולא יכול להגיע עד שער ה', אבל קדושתו ית"ש הוא מלא, והיינו קדושים תהיו שמתמיד תהיו חסרים בקדושה, ומפרש יכול כמוני שתוכלו להגיע באיזה אופן עד הקדושה במלואה, ת"ל כי קדושי אני שבא מלא. להורות שקדושתו במלואה, אבל קדושתכם תמיד בחסרון.

בעת פניחם

השטן נעשה משוחד מדה כנגד מדה

וגורל אחד לעזאזל, הנה בטעם שילוח השעיר לעזאזל מבואר בזה"ק בכדי לשחד את השטן ויצ"ר לסתום פיו מלקטרג על ישראל, ועי"ז נהפך עוד להיות מלץ יושר על ישראל, ויש להסביר הענין דזאת הוי מדה כנגד מדה, דזה דרכו של השטן להתעות את רוב בני האדם ע"י שהוא מסמא את עיניהם ע"י השחוח, אם ע"י שוחד ממון או כבוד וכדומה לזה, וכמ"ש במסילת ישרים אין לך משוחד יותר מן המשוחד לתאותו ולרצונותיו, על כן עשה ה' ככה למודו לו כמדורו ולהטעתו ע"י השעיר המשתלח הניתן לו לזרוח ביה"כ, והוא מקבל את הדרך ונעשה משוחד לזה והושב שקיבל איזה דרך חשוב, ושוב אינו רואה שום דופי על ישראל, ואדרבה מלמד עליהם זכות, ואף אח"כ כשנתדע כי טעה ונשתחד ולא ה' שם כ"א עונותיו של ישראל, מי"ג גם ביה"כ הבא ג"כ עושה טעות זה ושוב נעשה משוחד ומלמד זכות על ישראל, דזה הוי מכ"מ. וממנצח דבר זה יש קצת לימוד זכות על בני ישראל להחליש קטריגו על הס"מ שעולה ומקטרג אשר בני ישראל וכשלים בעבירות ע"י שחוד כי אמר יאמר לו טול

קורה מבין עיניך, הרי לא טוב אתה ממנו, ואף שאתה מלאך מאש נעשית משוחד ע"י הדרך הנשלח אליך, ומה יעשה אנוש קרוץ מחומר לעמוד נגד פיתויי היצר. ועתה יצא לנו טעם חדש למצוה זו, דמלבד עצם הענין שע"ז נעשה הס"מ משוחד מלקטרג על ישראל ונהפך ללמד עליהם זכות, נוסף עוד שיש בזה גם לימוד זכות על ישראל להצדיקים ביום דין.

דברי יואל ליריב דף שס"ז

תורה מביא לידי קדושים תהיו

דבר אל כל עדת בני ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, י"ל טעם שפרשה זו נאמרה בהקהל, כדי שלא יבאו ההמון עם בטענה כי מצות קדושים תהיו מן הנמנע בעדם לקיים, כי גדול כח היצר הרע להסיתם ולהדיחם מדרך הקדושה, ומצוה זו שיכית רק אצל בני עלי, לכן נאמרה פרשה זו בהקהל, להורות את בני ישראל שכל אחד ואחד יכול להשיג בחינת קדושה הלוו, שהרי כל אחד יש ביכולתו לעסוק בתורת ה', ואם יעסקו בתורה אינם נמסרים ביד היצר הרע, ויוכלו להגיע ולהשיג מעלת קדושים תהיו.

ברך משה דף קל"ד

לצייר צורת אביו ורבו

קדושים תהיו, איתא במדרש רבה (פכ"ד ט"ג) הה"ד (תהלים כ ג) ישלח עורך מקודש ומציון יסעודך, וצריך ביאר שייכות פסוק זה לכאן. ויתבאר בהקדם מה דמתאמרא משמיה דהרה"ק רבי אריה לייב מלאנצהוט ולזה"ה (הובא בליקוטים שבספר אמרי שפר להרה"ק מראפשיץ) על מאמר הגמרא (קידושין פב.) רבי אומר אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, אי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה. כי אמרו חז"ל (סוטה לו:) אצל יוסף בעת שהסיתו אשת פוטיפר, נראתה לו דמות דיוקנו של אביו. הענין בזה, כי סגולה היא בכדי להנצל מן החטא לצייר בעיני צורת אביו ורבו המובהק, ולזה יוסף צייר בעיני צורת אביו וניצל מן החטא. וכן כתב הרמ"ק ז"ל (אור החמה וישב דף קצב.) סגולה זו להשגת התורה להבין ולהשיג שום ענין בתורה, שצריך נגד עיני צורת אביו או רבו שלמדו תורה, וזה יאיר לו הדרך למצוא את לימודו על ישרו. וזהו דברי רבי אשרי מי שרואה את הוריו באומנות מעולה, היינו מי שצריך לצייר צורת אביו או רבו בשעת לימוד התורה, אי לו למי שרואה את הוריו באומנות פגומה, היינו בעת נסיון רח"ל, עכ"ל. ובהו יתבאר הכתוב קדושים תהיו, ופירש"י הו פרושים מעריות, ובא הכתוב להשמיענו איך נוכל להיות פרושים מעריות, לזה אמר איש אמו ואביו תיראו, לצייר עצמו צורת אביו ואמו ועל ידי זה יוכל להנצל בעת הנסיון. (ועיין באור החיים הקדוש בפרשתן.) ולזה דרש המדרש הה"ד ישלח עורך מקודש, שהק"ה שולח לנו עור מקודש איך לעמוד בנסיון, והוא שצריך צורת אביו ואמו, וזה ישפיע עליו יראה שלא לעבור העבירה.

כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אוצר הגנוז

שבבת שקורין בשני ספרי תורה

ולקח מדם הפר. בגמרא יומא (נ"ב ע"ב) קאמר ר' יהודה לא היה שם אלא כן אחד בלבד נטל דם הפר והניח דם השעיר. **באור זרוע** (ח"ב הלכות שבת ס"י מה) מוכיח מכאן שבשבת ר"ח או יו"ט שחל בשבת שקוראים בשני ספרי תורה, שנהגין להוציא את שני הס"ת יחד ואחד תופס את הס"ת השני בחיקו בקריאה הראשונה, כשיגמור הש"ץ לקרוא בס"ת הראשון צריך קודם ליטול את הס"ת השני ממי שאוחזו ואח"כ נותן לו את הס"ת שכבר קרא בו. כמו ששינו כאן הביאו לו את השעיר שחטנו וכו' והנהיגו ממנו כו' ר' יהודה אומר לא היה שם אלא כן אחד בלבד נטל דם הפר והניח דם השעיר. אלמא לר' יהודה בתחילה לוקח את דם הפר שרוצה להזות ממנו ואח"כ מניח את דם השעיר שכבר הזה ממנו, וכן כאן בתחילה מקבל את הס"ת שרוצה לקרות בה, ואח"כ נותן למי שאוחז את הס"ת שכבר קרא בו.

ועל פי זה פסק הרמ"א בשו"ע (אורח חיים קמ"ז ס"ח בהגהה) שביום שקוראים בו בשני ס"ת אין מסלקין את הראשון עד שמיניח את השני. **ובמג"א** (שם ס"ק י"א) העיר ע"ז שבגמרא יומא (נ"ב) אמרינן שהמשנה הולכת כר' יהודה שהיה רק כן אחד, ולכן היה הכה"ג צריך ליטול קודם את דם הפר ואח"כ להניח את דם השעיר, אבל לחכמים במשנה שהיה שני כנים, קודם הניח את דם השעיר ואח"כ נטל את דם הפר. וכמו כן בשני ס"ת צריך להניח קודם את הס"ת הראשון שקרא בו ואח"כ יטול את הס"ת השני, ומיישב שם את דעת האור זרוע, שאף שביומא לדעת רבנן מניח קודם את דם השעיר ואח"כ נטל את דם הפר, זה משום שכיון שדם השעיר הוא בימינו, ואם יטול את דם הפר לפני שמיניח את דם השעיר, יצטרך ליטול את דם הפר בשמאלו, ולכן מניח קודם את דם השעיר כדי שיטול את דם הפר בימין.

כתיב הקודש שבלו ונפסלו

והניחם שם. מלמד שטעונון גניזה. בשו"ת **פעולת צדיק** (ח"ב סימן קמ"ג) כתב נגד מה שראה קושרי כתיב הקודש שעושים טבלאות לספרים משיירי כתיב הקודש שבלו ועושים דבק בין כל עלה ועלה ומדבקין אותם עד שיעשה כטבלא ואח"כ נותנין עליהם עור ועושין אותן תיק לשמור הספר, דכל זה אסור מדינא וזה זלזול ובזיון הספרים חמדת הלבבות שהלא המה שיירי (בב"ב) מלכו של עולם, כמ"ש ר' יוסף י' שושן הובאו דבריו **במדרש שמואל** פ"ד דאבות, ובר"ח שער היראה (פ"ד דף ס"ב ע"ב).

ויש לנו ללמוד מבגדי כהן גדול שלוש ביה"כ שטעונום גניזה אחר שנשתמש בהם תשמיש קדושה ק"ו שיירי הספרים שבלו שהם עצמם קדושה שהרי בהם כתוב כמה דברים אשר נאמרו או נרמזו למשה בסיני, ועתידים ליתן הדין על זה, עיי"ש. עוד הביא מהמדרש שמואל שצריך לנהוג כבוד בכל כתב מרובע אע"פ שלא נכתב בקדושה כיון שכ"ב אותיות הם דמות צורות קדושות. ואם מצאם בשוק או בשאר המקומות המבוזים יגנום במקום הראוי.

מתולדותיו

הרה"ק ר' הלל נולד ז"ל כסלו שנת תקע"ה לאביו ר' ברוך בענדיט ז"ל מגזע רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים ז"ע, ליבא ע"ה מגזע רבינו מרדכי יפה בעל הלבושים ז"ע, עשרים ושישה דורות ישבו אבותיו של ר' הלל על כס ההוראה בקרב קהילות קדושות בישראל. אביו ז"ל חינכו וחכמו בכל אשר בידו ולמדו אתו תנ"ך אגדות ושי"ש כל מדרש חז"ל פירוש כל התפילות, ספרי מוסר, והוא עצמו הוסיף מדילי לעצמו חומרות וגדרים וסייגים, לימים אמר פעם לחתנו כי בטל ילדותו היה בקי בכל תלמוד בבלי חוץ ממסכת מנחות.

צאל רבו החת"ס

כאשר נתגדל קצת ויהיה לאיש ואביו ראה כי לגדלות נוצר ולאילנה רברבי יתעבד וכבר מוכשר לקבל תורה ויראה שלחו ללמוד אצל רבו הקדוש מרן החתם סופר ז"ע ועכ"ל, כשהגיע אל בית רבו ראה תיכף רבו בעיניו ושי"ש כי כלי מופלא בא אליו, וקיבלו בסבר פנים יפות וקירבו עד למאוד, והנה כי כן מצינו בהורמנה דמלכא אשר כתב לו רבו הק' אשר יכולים לראות אפס קצהו מגודל האהבה וחיבה אשר הראה לו רבו הק', וז"ל אחד מיוחד ממופלאי בני ישיבתנו מלא על כל גדותיו בגמרא ופוסקים ראשונים ואחרונים, שכלו צח ומצוחצח ועוד קודמת יראתו לחכמתו כי רבה ואהבת נפש אהבתו, וכמו"כ מסופר שפעם כאשר נשאל רבו הק' עליו ועל חיבור הגה"ק ר' הלל פאלאק זצוק"ל אבי"ד סאסארגען שלמדו אתו בחברותא השיב רבם הק' קודש הלילוי"ם לה'.

וענין פלא מסופר שפעם אמר לו רבו שיכתוב את שמו הלל מלא עם יו"ד כי סוף התורה הוא משה לעיני כ"ל ישראל הם סופי תיבות הלל ושם הוא עם יו"ד.

בשנת תקצ"ז כאשר הגיע לפרק האיש מקדש נשא בעצת רבו הק' את בת הרב הנגיד ר' דוב מחשובי הבעלי בתים בעיר גאלאטע, ונתן לו נדוניה ומזונות כשלוש עשרה שנה, ושם גם יסד ישיבה לתלמידיו והרביץ תורה ברבים. ובזיווג שני נשא את בת הרה"ק ר' יחיאל שלעזנינגער ז"ל.

רבנותו

כאמור התחיל תיכף ומיד אחרי חתונתו להרביץ תורה ויראת שמים בקרב תלמידיו בעיר גאלאטא, ובשנת תרי"ו נתקבל כאב"ד בק"ק מארגערעטין ואף כי שם היה אחד ממושבי העיר הגה"ק ר' אהרן צבי שוסבורג בעל שו"ת מהרה"א"ץ מאחד המיוחדים מתלמידי החת"ס אבל הוא בעצמו התשדל עד מאוד שיתקבל ר' הלל לרבנות בעיר זה.

בשנת תרי"ב נקרא לכהן פאר בעיר קלוצענבורג ושם היה הופט ראבינער מטעם הממשלה בשם ישראל אברהם משימאנדע אשר הלך למסור את רבי הלל במסירה גרועה והוצרך תיכף ומיד לברוח משם. ונסע משם תיכף חזרה לכהן פאר בעיר מארגערעטין. ובעת ישובו שם שמע כי ריעו וידידו ר' אהרן צבי הנ"ל ירד מנכסיו הצטער עד למאוד ושמע כי בעיר סיקס נתפנה הרבנות נסע לשם לבקש את בני הקהילה שיקחו את ר' אהרן צבי לרב ואב"ד ענו ואמרו לו כי אם הוא רוצה לבוא אליהם הרי כסא כבודו מוכן לפניו והשתדל שיתקבל ר' אהרן צבי הנ"ל בעיר מארגערעטין כאב"ד והוא עבר לעיר סיקס.

שם בעיר סיקס נתוודע ר' הלל כבעל דרשן נפלא והתחיל לדרוש בסיים כמגיד ומישיר בעלי המוסר הגדולים ומני אז התחיל להלהיב את לבות בני ישראל, ושם התחיל גם לנסוע לכל הקהילות הקדושות להפיץ תורה ויראת שמים. אח"כ נתקבל בעיר גדולה לאוקרים קאלמייא אשר שם יצא שמו עוד יותר לשם ולתהילה ועל שם עיר זאת נשאר שמו בכל תפוצות ישראל.

הילולא דידיקיא

הרה"ק ר' הלל קאלאמיינער זצ"ל
יי אייר שנת תרנ"א לפ"ק

הוכח תוכיח

כאמור היה רבי הלל גדול בעלי המוסר בדורו ועד היום נשאר שמו מקודש ומטוהר כבעל מוסר, וכמו"כ נהג גם לומר דברי מוסר לגדולי ישראל אשר חיבבו עד למאוד את דברי המוסר של ר' הלל אשר יצאו מלב טהור וקדוש.

וכמובא בהקדמת ספר כונת הלב: ארשום בכאן ענין מבהיל הרעיון מגודל צדקתו ותמימותו של דו"ז הגה"ק מקאלאמייא ז"ע, וגודל ענוות צדקתו וקדושתו של מרן הגה"ק בעל דברי חיים מסאטן, מה ששמעתי כמה פעמים מאמו"ר זצ"ל הי"ד, מה שסיפר לו הרה"ק בעל קדושת יום טוב זצ"ל, ובהז"ל היה מספר לו: אני אספר למעלתו מה שהייתי עד ראייה אצל הרב מסאטן ז"ל, עוד הייתי צעיר לימים, הייתי בסאטן ואז היה שם גם הרב מקאלאמייא, והושיבו אותו אצל הרב ז"ל, וכשישבו כל המסובין על השולחן הטהור, והביאו מרק של בשר להרב ז"ל ולכל המסובין - שהיו כמובן אנשים מסויימים לתלמידי חכמים חסידים ואנשי מעשה, ובתוך המרק היה נתון מעט כרכום, הנקרא זאפערען, (שהיה המנהג אז לאכול בהרבה מקומות), והרב ז"ל וכל המסובין התחילו לאכול, והרב מקאלאמייא לא טעם את המרק, ואחר שחרב ז"ל אכל מעט מרק, הרגיש שחרב מקאלאמייא לא אכל כלל, ושאל אותו למה אינו אוכל, השיב בזה"ל: הרשב"א היה נוהר מהכרכום, (ועני יו"ד סוף סימן קי"ד ובשו"ע ובשי"ד ודג"מ שם), ולא ענהו הרב ז"ל מאומה, ובין המסובין נעשה רעש גדול עד שהתחילו לדבר קשות וזלזולים נגד הרב מקאלאמייא, אך הרהיב בנפשו להחמיר נגד מרן ז"ל בפניו, ובפרט אחר שחבר אכל המרק, והרה"ק הניח ראשו על ידו סוף על השולחן, וכאשר המסובין הרעישו ביותר, הגביה הרב ז"ל את ראשו, וגער במסובין, ואמר בזה"ל: "ש! אך מיין אז מיין זאפערען מעג מען עסען, נאר אז אונגארשע גדולים (שאו היה הרב מקאלאמייא עדיין רב בסיקס באונגארין) זאלען נישט זאגן אז ביי מיר עסט מען דבר שיש בו נדנד איסור ח"ו, זאל מען אין מיין קעך מער קיין זאפערען נישט אריינברענגן". והמסובין רצו לחטוף שיריים מקערה שאכל ממנו הרה"ק ז"ל, ולא הניחם, כי אם קרא למשמשו ואמר שגם מזה המרק של שיריים לא יאכלו עוד, וישפכנו לחוץ, וככה נשקט הרעש, עכ"ל הרב הקדוש מסיגעט זצ"ל.

"כל כוונתו לשם שמים"

מרן הדברי חיים זצ"ל בהסכתו לספרו "משכיל אל דלי", כתב עליו: כי ידעתי מאז את הרב הצדיק הזה שכל כוונתו לשמים, ומעודו לא י שקוט ולא ינוח והשליך את נפשו מנגד לגודל גדר ולעמוד בפרץ בראש הנומים יקרא, וברחובות יתן קולו וישים נפשו בכפו ללמד את בני ישראל תורה ומצוות להורותם הדרך ילכו בה לחזק בלבם אמונת תורתנו הק' שבכתב ושבע"פ לחזק ידים רפות ולאמץ ברכיים כושלות עכ"ל. ומובא בהקדמה לספר כוונת הלב: כי בעת היות הגה"ק מקאלאמייא עוד רב במארגערעטן, היה רגיל לנסוע להגה"ק רבי יצחק אייזיק מזידיטשוב

תורתו

ה"ד בדוק בתורת ה' עד כדי מסי"נ כשה"י עוד בישיבתו של החת"ס ה"י אוכל חתיכת לחם בבוקר ובוה למד י"ד שעות רצופות ובערב אכל עוד חתיכת לחם, אח"כ חתם ללמוד לאור הלבנה כי לא ה"י שמן למאור ופעם אחת ה"י לו חולי עינים עד כי חשך עולם בעדו ונסע לווינן לדרוש ברופאים מומחים והזהירו אותו שלא ללמוד עוד ולא יענין בספר, בבואו אל ביתו הצטער מאד ע"ז ולא שמע דבריהם ולפלא שנתחזקו מאור עיניו ביתר שאת ומני אז עד יום מותו אפי"ב עינים לא ה"י לו.

חשבון הנפש בכל לילה

בכל לילה קודם שהלך לנח קצת, היה נוהג לעשות חשבון הנפש, ולא היה רשות לשום אדם להיות אז בחדרו, פעם אחת נשאר הדלת פתוח קצת, ואמר אז הרה"ק ר' ברוך בענדיט ליכטענשטיין זצ"ל לבנו הרה"ק מקראסנא בעל כוונת הלב: בוא עמי, ונשמע מאחורי הדלת איך שעושה חשבון הנפש, וכה אמר: רבש"ע! היום בבוקר קמתי בשעה פלונית ונטלתי את ידי ואמרתי ברכות התורה ונתעטפתי בטלית והנחתי תפילין והתפללתי, ברוך אתה ה' שזיכתנו לקיים המצוות, ולאחר התפילה אתה אלי שמואל בן חנה והזכיר את עצמו לפני, וסידר לפני בקשותיו מעניני פרנסתו, ושאלתי אותו איך נוהג בשמירת שבי"ק ובמאכלות אסורות ושאר עניני יהדות, השיב לי על כל פרט ופרט ובטלתי שעה או שתיים מלימוד התורה. אגא ה' סלח לי על זה כי כל כוונתי לעשות בעבור כבוד שמים להשיב את לבבו לעבודת השי"ת, וככה האריך ממה שאירע לי עם עוד אנשים. ואחר שהאריך לסדר כל הדברים, אמר מתוך הרגש גדול שמעבר את לב השומע: עצט רבש"ע, געב איך איבער מיך און מיין נשמה, מיין בני בית און מייענע קינדער, מיין פארמעגן און אלעס וואס איך האב, ואמר בקול רם: שמע ישראל ה' אלהינו ה' אחד, ואהבת את ה' אלקיך וגו'. ובשעת ששמעו כל זה, פחד גדול ונורא נפל עליהם והיו מרגישים כאילו יצאו נשמתם מפחד ה'. (הקדמה לשו"ת כונת הלב).

טרם כבה הנד

בשנת תרנ"א כמה שבועות לפני פטירתו קרא לראשי הקהילה והוא שוכב על מטתו ודרש לפניהם דברי כיבושין ואיך להתנהג אחרי פטירתו וסיים כל אשר ישנה פניו ישונה והשומע תבוא עליו ברכה וכולם געו בבכי מרוב התערורות ואח"כ קרא לבניו ובנותיו וברכם וצויה להניח אותו על הרצפה ולעשות לו ד' מיתות ב"י"ד וכן עשו לו אח"כ ציוה להניחו על מיטתו לכמה דקות והקיץ ואמר דעו נא רבותי שיש למעלה ב' כתות כהה אשר לאומרת שהגיע קיצי וצריכים אותי בב"י"ד של מעלה אומרת אחת אומרת שלא הגיע קיצי בב"י"ד וסיים "אחרי קדישים" ובימים האחרונים לא פסיק פומיה מגירסא וחזר על כל לימודיו שלמד בחייו ובליל י"י אייר אור ליום ב' אח"כ אמר לעומדים סביבו שעוד ו' שעות יה"י זמן מוגבל וכן הוה ולאחר ו' שעות החזיר נשמתו הטהורה ויבכו אותו כל בית ישראל השריפה אשר שרף ה'.

פרק ב משנה טו

רבי טרפון אומר, היום קצר והמלאכה מרובה, והפועלים עצלים, והשכר הרבה, ובעל הבית דוחק. כתבו דורשי רשומות היום קצר והמלאכה מרובה, ראשי תיבות מקוה. ויש להבין מה שייכות ענין מקוה לכאן.

ויתבאר על פי מה שמספרים כי פעם אחת בא אל הרה"ק מהרי"ד מבעלזא זלה"ה רב אחד מקהילת האשכנזים והתאונן על החסידים שבעירו שמתנגדים אליו, שאלו הרה"ק מה הסיבה שהביאם לזה, אמר שהוא מחמת שאינו נזהר בטבילה בכל יום, שאל הרה"ק למה באמת אינו נזהר בזה, ענה בתמיה היכן כתוב שצריכים לילך בכל יום למקוה, השיב הרה"ק קבלה בדיניו שהמונע עצמו ממנהג ישראל ודבר שבקדושה בשביל שאינו יודע מקור לזה, הרי זה ממדת אפיקורסות, ועם כל זה מראה מקום אני לך טעם לטבילה זו, כי הוזהרנו חז"ל (אבות פ"ב מ"ג) שוב יום אחד לפני מיתתך, וכתב במגן אברהם (א"ח סימן תרו"ק) בשם המהרי"ל, שיש לטבול במקוה בערב יום הכיפורים משום תשובה, דהוי כגור המתגייר. ואם כן כיון שצריכין לעשות תשובה בכל יום ויום, שמא אותו יום הוא היום אחד לפני מיתתך, יש גם לטבול בכל יום, עכ"ד.

ובזה יתבאר הרמז היום קצר והמלאכה מרובה ראשי תיבות מקוה"פ, כי להיות שחיי האדם בעולם הזה הוא בבחינת יום קצר, שהאדם אינו יודע עתו, לכן צריך לעשות תשובה בכל יום ויום, וגם לילך למקוה בכל יום.

*

עוד יש לומר דהנה מודעת זאת כי הטבילה במקוה הוא טהרה על העבר, להסיר ממנו זוהמא וטומאה, אמנם כתב הרה"ק הרבי ר' אלימלך ז"ע בנוגע אלימלך (פ' אחרי) מהטבילה יעשה לכושר לנשמתו שלא יבא לידי טומאה חלילה, ולא יצטרך לטבול בהכרחי, עכד"ק. הרי שהטבילה במקוה הוא גם שמייה וסגולה על העתיד. וכשהתלונן איש אחד לפני כ"ק מרן דו"ז הגה"ק זלה"ה על רב הנסיונות שיש לו במקום עבודתו, אמר לו רבינו עצה וסגולה, שבכל יום אחר התפלה לפני צאתו לשוק, ילך ויטבול שנית, וזה יועיל לו לשמירה, עכ"ד.

ובזה יתבאר הרמז היום קצר והמלאכה מרובה ראשי תיבות מקוה"ה, כלומר בשביל שהמלאכה מרובה, שרבו כמו רבו הנסיונות בעולם השפל, העצה והסגולה להציל מכל אלה ולזכות וטהרה, הוא טבילה במקוה.

*

או יאמר בבאיור הרמז, היום קצר והמלאכה מרובה ראשי תיבות מקוה"ה. בהקדם לפרש הא דאיתא להלן במשנה (אשר לכמה גירסאות הם משנה אחת) הוא היה אומר לא עליך המלאכה לגמור.

וי"ל בבאיור הענין בפשטות, על פי מה דאיתא במס' סוכה (דף נב.) אמר רבי יצחק יצרו של אדם מתגבר עליו בכל יום, ואלמלא הקב"ה שעוזר לו אינו יכול לו. וכן אמרו (יומא לה.) בא לטהר מסייעין אותו. וא"ז זלה"ה בייטב פנים (הוד והוד אית) כתב, שזהו בדין ובמשפט על פי התורה, דמלחמת היצר נדמה למשא הרובץ על כתפו של האדם, ועל פי חוקי התורה זה מצות פריקה לפרוק המשא מעל חבירו, ומצות טעינה להקים המשא עמו, והקב"ה שומר תורתו (וישלמי ר"ה פ"א ה"א), ואם האדם בא לטהר את עצמו מזה המצוי יצר הרע, הקב"ה עוזרו ופרוק מעליו משא יצר הרע וחילולותיו, וכמו כן ממלא רצונו וטרענו עמו משא מצות ומעשים טובים עליו, כי אי אפשר בלעדו ית"ש, כי הכל מידו, עכ"ד. אך כתב עוד שם (את סו) במצות טעינה ופריקה נאמר (שמות כג ה) עזוב תעזוב

דברות קודש

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

פרקי אבות שב"ק תזו"מ תשס"ט - וזמס"ב
נתפרסם ע"י ועד להוצאת ספרי כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

עמו, (דברים כב ו) הקם תקם עמו, דייקא אם הוא גם כן מסייע בהיותו שם (בבא מציעא לא). וזה שאמר אלמלא הקב"ה עזרו דייקא, שזה שאדם מתחיל וזולתו גומר נקרא עזר, כטעם אעשה לו עזר כנגדו (בראשית ב"ח), עכ"ד.

והן הן דברי התנא דמתניתין לא עליך המלאכה לגמור, כי האדם בהיותו עמוס התלה במלחמת היצר, ידע ויזכור כי לא עליו המלאכה לגמור, אלא הקב"ה בא ומסייע בידו שיוכל להתגבר, וגמר המלאכה והנצחון אינו מוטל עליו, אבל עכ"פ צריך להתחיל ולקיים עזוב תעזוב עמו הקם תקם עמו, ואז יזכה לסייעתא מן שמיא.

אמנם להלכה קי"ל (תה"פ סי' ע"ב סי"ג) אם היה זקן שאין דרכו לפרוק ולטעון, והואיל ואינה לפי כבודו, פטור. ולפי זה הקב"ה כביכול פטור ממצות פריקה וטעינה. אמנם כתב המחבר שם (והוא שיטת הרמב"ם מ"ג מהל' שמי"ג ה"א) אם היה חסיד ועושה לפנים משורת הדין, אפילו היה הנשיא הגדול וכו' פרוק וטוען עמו. ולפי זה י"ל כי השי"ת שומר הברית והחסד, עושה לפנים משורת הדין, ועוזר ומסייע ביד האדם לקיים פריקה וטעינה.

אך כתיב (תהלים קכ"ה ה) צלך, ובמדה שאדם מודד מודדין לו (פנחסין ק), ולפי זה י"ל דרוקא באם האדם עושה לפנים משורת הדין, לקיים מה שנאמר ואת המעשה אשר יעשון זו לפנים משורת הדין (בבא מציעא ל), אז גם הקב"ה מתנהג עמו לפנים משורת הדין, לקיים בו מצות פריקה וטעינה, מה שאין כן באם אין האדם מקיים לפנים משורת הדין, חלילה חסר לו העזר מלמעלה.

ויתכן לומר שמשמעם זה נהגו החסידים ואנשי מעשה להזהר ביותר בטבילת עזרא, הגם דבגמרא (ברכות כב.) איכא מאן דס"ל בטלוהו לטבילותא, וכן מבואר בשו"ע (א"ח סי' פ"ח סי"א), עם כל זה החסידים נזהרו בזה למאד, וי"ל הענין, כי על ידי שהאדם משתדל לעשות לפנים משורת הדין, גם הקב"ה מודד עמו כמדתו לעשות לפנים משורת הדין.

ובכן בימינו אלה שהנסיונות מרובים וקשה כח הסבל שיוכל האדם בעצמו לעמוד נגד פיתוי היצר הרע, וכבר אמר חז מהאמוראים (קידושין פ"א) הוא נורא ואנא בשרא, מכל שכן בדורינו אלה, ואלמלא הקב"ה עזרו לא יוכל לו. ובכדי שיזכה לסייעתא דשמיא צריך לעשות לפנים משורת הדין, ועל ידי הזהירות בטבילה בכל יום ויום שהוא לפנים משורת הדין, יזכה לזה שיתנהג הקב"ה עמו לפנים משורת הדין לקיים בו מצות פריקה וטעינה לפרוק עול היצר הרע מעל צוארו ולטעון עליו עול מלכות שמים.

וזה שאמר היום קצר והמלאכה מרובה, ראשי תיבות מקוה"ה, כלומר כי בזמן שהמלאכה מרובה לקיים בעצמו פריקה וטעינה, בזכות הזהירות בטבילת עזרא במקוה, שזהו לפנים משורת הדין, נזכה שיעשה הקב"ה עמו לפנים משורת הדין, לסייע לנו במלאכה כבידה הלזו, לפרוק עול היצר הרע מעל צוארנו ולטעון עליו עול מלכות שמים.

*

ועל דרך רמז מוסר יל"פ מאמר התנא היום קצר, לעורר לבב האדם לעבודת ה', ונקדים דברי הגמרא (שבת ט"ז:) לעתיד לבא יאמר לו הקב"ה וכו' ליצחק, בניך חטאו, אומר לפניו ורבונו של עולם כמה שנותיו של אדם שבעים שנה, דל עשרין דלא ענשת עליהו, פשו להו חמשין דל עשרין וחמשה דלילותא, פשו להו עשרין וחמשה, דל תרתי סרי ופלגא דצילוי ומיכל וכו', פשו להו תרתי סרי ופלגא, אם אתה סוכל את כולם מוטב, ואם לאו פלגא עלי ופלגא עלך. מבואר מזה שמכח החטאים יצטרכו להחסיר שנותיו של אדם. ובוזה פירש בכנתות אור (פ' ה"י) את הכתוב (משלי י"ב) יראת ה' תוסיף ימים, ר"ל למי שהוא ירא ה' אף הלילות נחשבים אצלו כימים, אבל שנות רשעים תקצורנה, דאצל רשעים אנו מקצרים ימי שער עשרים לא חשבין להו, ומן חמשים שנה אנו מקצרים כ"ה דלילות, עכ"ד.

וא"ז זלה"ה בעצי חיים (ח"ב פ' אמור) פ"י בזה המדרש (ויק"ר פכ"ח ס"ג) אימתי הן תמימות בזמן שישאל עושיין רצונו לא מקום. דהנה בשולחן ערוך (א"ח סי' רל"א) מבואר שכל כוונתו יהיה לשם שמים, וכן בכל מה שיהנה בעולם הזה לא יכוין להנאתו אלא לעבוד את הבורא ב"ה, כדכתיב (משלי ג) בכל דרכיך דעהו וכו' ע"ש. ולפ"ז יש לומר דגם בפלגא דלילה וגם בעסקו בעולם הזה, כיון דכוונתו בהם לשם שמים, גם כן מצוה קעביד, והם נחשבין בכלל עשייתו כאלו עשה מצוה. והנה כתב האלשיך הקדוש (פ' אמור) שרמזה תורה במצות ספירת העומר שבע שבתות תמימות, שיקדיש האדם שבעים שנותיו בעולם הזה לעסוק בהם בתורה ובעבודה. ואמר הכתוב שבע שבתות תמימות תהינה, שלא יהא צריך למעט החשבון של השנים בשביל שלא חטאו, אלא תמימות תהינה שיהא נחשב לכולם, היינו אשר בכל השנים יהא עושה מצות ובשביל הכוונה שעושה הכל לשם שמים, ואמר במדרש אימתי הם תמימות בזמן שישאל עושיין רצונו של מקום, היינו שלא די כמה שלא חטאו בשביל שנסקפו בעניני עולם הזה, אלא שגם בעניני העולם הזה הם כוונתו לשם שמים הרי כאלו עשה בהם מצות, ולזה הם תמימות, עכ"ד.

ובזה פירשתי המדרש בפרשת השבוע (ויק"ר פ"ד ס"א) אחר וקדם צרתני (תהלים קל"ט ה), אם זכה אדם נוהל שני עולמות, הזה והבא, ואם לאו בא ליתן דין וחשבון. היינו אם זכה האדם שעשה כל מעשיו לשם שמים, נוהל שני עולמות הזה והבא, כלומר שמלבד עולם הבא יורש גם עולם הזה, שנחשב כאילו חי כל הימים אשר חי על פני האדמה, ואין צריך לקצר חי' שנותיו, ואם לאו בא ליתן דין וחשבון, היינו דין על מעשיו וגם חשבון על שנותיו. וזה שמתאונן התנא, היום קצר, כי בעוה"ר שלא מלאו הימים והשנים כדבעי, צריכים לקצר הימים.

*

מכאן ואילך מה שהוסיף רבינו אחר הלימוד **עוד** יתבאר הרמז היום קצר והמלאכה מרובה, ראשי תיבות מקוה.

וי"ל בהקדם מה דאיתא במס' סנהדרין (דף ע"ז:) אם ישראל עושיין תשובה נגאלין, ואם לאו אין נגאלין, אלא הקב"ה מעמיד להן מלך שנוירותיו קשות כהמן, וישאל עושיין תשובה ומחזיין למוטב. וכן מציעו במס' מגילה (דף י"ג) גדולה הסרת טבעת יותר מ"מ"ח נביאים שנתנבאו להן לישראל, שכולן לא החזירום למוטב, ואילו הסרת טבעת החזירתן למוטב. ולכאורה יש להבין איזו מעלה וחשיבות יש לתשובה כזו שבא על ידי אונס וכפייה, והאיך נחשב לנו לזכות כאילו שכנו בתשובה כראוי, אם הוא בא רק מכח מלך קשה וגזירות קשות.

צמצוילי הלכה

בירורי הלכות, נרדך ונסדר ע"י מערכת "בית ועד לחכמים" ע"י מבקר הכוללים קרית ואל והיו למראת עינו של הגה"צ דומ"ץ קרית ואל שליט"א
להערות והארות: 845 662 4936 או ע"י הפעקס: 845 781 7213

בדין שריית בגדים במעט מים

א) הנה במשך השבועות שקודם חג הפסח העל"ט כתבנו פרטי הדינים הנוגעים למעשה בענין שריית בגד במים אימתי אסור משום מלאכת מלבו, ועכשיו בסיום דינים אלו נבאר עוד חומרא אחד שהווכר בפוסקים בענין זה.

ב) הנה כבר נתבאר כמ"פ שאסור להרטיב בגד עם הרבה מים, אע"פ שהבגד נקי ואין בו לכלוך, אבל אם שורה בגד הנקי רק עם "מעט מים" יש בזה פלוגתא בפוסקים, יש סוברים שאסור להרטיב אפילו עם מעט מים שהוא נזלה בלתי אסור כיבוס, ויש מקילין בזה, מכיון שאינו מכוין לכבוס כלל, וגם נדרה רק במקום קטן של הבגד, ולדינא כל ירא שמים יחמיר לעצמו שלא ליכנס בספק איסור תורה.

ג) ועל כן יזהר כל יר"ש שלא יפרוס האנטו"ך על הקאונטע"ר כדי להניח עליו כלי אכילה [דישע"ס] אחר הדחתו, וכן לא יניח כלים אחר הדחתו על טישטי"ך של סחורה, דכל אלו לא נחשב "דרך לכלוך" אלא "דרך נקיון" ובכ"ז כל יר"ש יחמיר ע"ז משום איסור כיבוס, (וכ"ש אם המפה מלוכלך שאו אסור להרטיב עם מעט מים מעיקר הדין).

ד) וכן אם נשפך מים או סעלצע"ר על טישטי"ך (של סחורה) יזהר שלא להגביה הטישטי"ך באופן שהמים יובאו למקום נגוב וירטיבו, משום שמכבס אותו מקום.

ה) וע"כ יש ענין לכסות השלחן שאוכלין עליו עם פלעסטיק טישטי"ך, מכיון שמצוי שנשפך סעלצע"ר על השלחן בשעת הסעודה, וע"כ אם הטישטי"ך הוא מסחורה שייך בהם שרייתו זהו כיבוס, אבל אם הטישטי"ך הוא מפלעסטיק לא שייך בזה שרייתו זהו כיבוס.

ו) וכן יש ענין ליר"ש להחמיר לעצמו שלא לטול מים אחרונים אם המים ישפכו על גבי קארפע"ט אף שהוא נקי (שאלם הוא מלוכלך בודאי יש להחמיר בזה ובנ"ל), וכן אם הנעג"ל וואסע"ר מונח ע"ג קארפע"ט, יזהר בשעת נטילה שלא יתין מן המים על הקארפע"ט דאיסור זה הוא אפילו כשאינו מכין לזה [אם הוא פסיק רישא], ואפילו מים כל שהוא.

ז) כל הדברים שנתבארו כאן הוא רק חומרא לירא שמים, אבל מעיקר הלכה א"צ למחות במי שמקיל ומרטיב בגדים נקיים עם "מעט מים", וכמו שכתבנו בסעיף ב'.

א) ודוקא בדרך נקיון, אבל בדרך לכלוך נותר להרטיב הבגד באופנים דלכא למינור על שמא יחסוט, וכמו שנתבאר בדברינו כמ"פ פט"ר דין זה.

ב) כן הוא דעת הרבה ראשונים, והובא בק"א (סי' ש"ב סק"א) וע"ש שהאר"י בבאר טעם המקילין בטוטר"ד ע"ש.

ג) כן הוא לשון התניא (סי' ש"ב סעיף כ"א) וכ"כ המשניב (סק"מ) דיש להחמיר בזה כדעת המחמירים, וע"ע מ"ש המשניב (בסי' ש"ט סק"ט) ובשע"צ שם סק"ב) דבשעה"ד יכולין להקל בזה ע"ש.

ד) ואע"פ שכתבנו (בגיליון דפרשת תרומו) דגנינו הכלים הרי דרך לכלוך, והו"ו רק כשמקנה הכלים עם המפה, אבל כשהמים יורדין מן הכלים לא הוי דרך לכלוך, וכמ"ש להלן בתורה ט'.

ועוד שאם מניח המפה תחת הכלים ומניח עליו הרבה כלים עד שהמפה נרטבה הרבה, יש בזה איסור מעיקר הדין, ואינו רק חומרא של יר"ש, דדוקא במעט מים אפשר להקל מעיקר הדין, אבל לא להרבה מים.

ה) כן יוצא מדברי התניא (סי' ש"ב סק"א) שכתב שא"צ למחות ביד המקילים מכיון שבלא"ש יש מקילים לגמרי בבגד נקי שנתר להשרותו במים, עכ"ל. אי"כ בבגד מלוכלך אסור להשרותו עם הרבה מים, יש להחמיר אף במעט מים.

ו) כן בפ"מ (ב"מ סוסי' ש"ב) שכתב לאסור בזה דין, ומבאר שכן דעת הט"ז שם, והובא להלכה במנחת שבת (סי' פ' סק"ב ק"ו) וכך החיים (סי' ש"ב סק"ב ק"ו) וע"ע מ"ש הבה"י (בסי' ש"ב סעיף י"ח ד"ה טוב) בענין זה.

ז) כן תיער לנו הגה"צ הדומ"ץ שליט"א שכן יוצא מ"ש המחנח שבת (בסי' פ' סק"ב) שכתב בזה"ל: "טוב ליהודי שלא לשפך משקה לתוך הכוס שנומד על המפה, אם לא שיעמיד כלי רחב קצת תחת הכוס (טא"ץ) בכדי שאם יטלא הכוס מלא וגדושו יזוב המשקה לתוך הכלי שחתתו ולא על המפה וכו' לכן ראוי ליהודי בזה ליצול בזה מחשש שרייתו והו"ו כיבוסו שהוא אפילו בכל שהוא כי רובא ורובא המפת יש עליהם לכלוכים בכמה מקומות" עכ"ל וע"ע בקצות השלחן (בסי' קט"ו) בדי השלחן סק"מ) מ"ש בענין זה.

ח) ע"ש בתניא (הג"ל - במוטנר) דלא נחשב מלאכה שא"צ לגופה, ודנחא ל"ה כמה שהבגד מתכבס אף שאינו מכין לזה ע"ש, וע"ע מ"ש התניא (בסי' רע"ח) בענין זה.

ט) ואע"פ שגנזין זה יש מקום יותר להקל משום שאפשר לומר דמים אחרונים מכיון שהשתמשו עמו להעביר והצטת הדינים, הוי כשופכין דלית בהו איסור כיבוס, וכן צידד הבה"י (בסי' ש"ב), מ"ט מסוק הבה"י דגם במים אלו שייך כיבוס, ודין שאין בהם לכלוך, חזי לכיבוס ע"ש, והובא להלכה במג"א (סק"ב) ובתניא (סק"א) ומשניב (סק"ג), והגם בשע"צ חשבה (סק"ב) הביא מהאר"י שחולק על הבה"י ומקיל בזה, ובפרט שתי אפ"ל שגם בים אינו מחמיר במעט מים כו' שמתמשך למים אחרונים, דנעשה סוודים מהידיים ואינו מכבס, וא"כ וי"ו דכל דין זה אינו אלא רק חומרא ליר"ש, ה"י אפשר להקל בכ"ז, מ"ט פנסי חתבני שהירוש' חמירי גם בזה, מכיון דסוכ"ס פסקו רוב האחרונים כה"ב ולא הביאו חולק ע"ז, וגם אין סברא להקל בין הרבה מים למעט מים, שאע"פ שהמעט מים נעשו מזהמים קצת מהמים, מ"מ לא גרע מ"ן לבן וזה"ל דרשיין לכבס בהן. ולפי"ז עדין לומר, דאע"פ שגיבוג דים במפה נקרא דרך לכלוך, מ"מ כשיורו המים מהידיים על המפה מוקי דרך נקיון, וסברת החילוק היא דע"י הקניחת נכנס זוהמת הדין במפה, מ"מ אי"כ כשאינו מקנה ידיו, אע"פ שהמים יורדין מן הידיים, אינו מזהם ונקרא דרך נקיון.

י) תניא (י' טעם).

דברות קודש מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

(המשך מעמוד הקודם)

וביאר כ"ק מרן אדמו"ר זללה"ה בברך משה (מקוה ישראל אות א) על פי מה דאיתא בגמרא (חולין לא.) וכן נפסק בשולחן ערוך (יר"ד סימן קצ"ח סמ"ח) דטמא שנטבל באונס על ידי אחר עלתה לו טבילה, וטוהרו הוא, ע"ש. והנה תשובה הוא כענין טהרה במקוה, וכן אמרו במדרש (ב"ר פ"ב ס"ד) שהתשובה נמשלה למים, שנאמר (איכה ב יט) שפכי כמים לבך. וכמו שהמקוה מטהר את גוף האדם מטומאתו אשר יטמא בה, כך התשובה מטהרת נפש האדם מכל חטא ופשע. ובכך כשם שטבילה במקוה מים מועיל על ידי כפייה ואונס, כך תשובה מועיל אף אם הוא בא על ידי מלך קשה כהמן, ואף על פי שאנו עושים תשובה מכח גזירות קשות ורעות הרי הוא חשוב ומקובל לפני הקב"ה כאילו שבנו בלב ונפש כראוי וכנכון.

ויזהר ביאר המשנה בסוף מס' יומא, אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, פי' אשרי להם לישראל שהם מטהרים עצמם לאביהם שבשמים על ידי תשובה, וגם הקב"ה לעומתם יערה עליהם רוח טהרה ממרומים לשוב אליו, והבא ליטהר מסייעין אותו מן השמים, שנאמר וזרקתי עליכם מים טהורים וטהרתם. אמנם אם אין ישראל עושין תשובה מאליהם, אז הקב"ה מעמיד עליהן מלך שגזירותיו קשות כהמן ומחזירן למוטב, ועל זה דרש, ואומר מקוה ישראל מושיעו בעת צרה, פי' שבני ישראל מקווים אל ה' ושבים אליו כאשר הם נתונים במצוקה בגזירות קשות, והקב"ה ברוב רחמי וחסדיו מקבל תשובתם ומושיעם בעת צרתם. ושמה תאמר הא"ך מועיל תשובה כזו ששבים על ידי כפייה ואונס, על זה ממשך דורש, מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, פי' כשם שהמקוה מטהר את האדם אף אם נטבל באונס על ידי אחר, כך הקב"ה מטהר את ישראל ומקבל תשובתם אף על פי שנאנסו לכך על ידי גזירות קשות ורעות, עכ"ל.

וע"כ פי זה יש לפרש המשנה ע"ד מליצה, שמדבר מענין הגלות שהיום קצר והמלאכה מרובה, והפועלים עצלים, כי בעוה"ר אין איש מתעורר להחזיק בו ית"ש באמת ולעבדו בלבב שלם, ולכן השכר מרובה, כי כל פעולה ועובדא טבא בעת הגלות חשוב מאד לפני ה', ועל זה בא השי"ת לעורר אותנו על ידי שמעמיד עלינו מלך קשה כהמן, ובעל הבית דוחק, ע"ד שאומרים (בהגדה של פסח) ואת לחצינו זו הדחק, היינו הגזירות רעות שרשעי אומות העולם גזורים עלינו ומעיקים בנו ומצירים אותנו, ושמה תאמר שתשובה כזו לא נחשב לכלום, כיון שהוא בכפייה, לזה רמז בתחלת המשנה היום קצר והמלאכה מרובה, ראשי תיבות מקו"ה, שכמו שהטהרה במקוה מועיל אף באונס, הכי נמי טהרת ישראל אף באונס חשוב לפני הקב"ה.

*

עוד יתבאר הרמז בהקדם הא דתנינן (שלהי מס' יומא) אמר רבי עקיבא אשריכם ישראל לפני מי אתם מטהרים ומי מטהר אתכם אביכם שבשמים, שנאמר (יחזקאל לו כה) וזרקתי עליכם מים טהורים ואומר (ירמיה יז יג) מקוה ישראל ה', מה מקוה מטהר את הטמאים אף הקב"ה מטהר את ישראל, וצ"ב מה שמדמה טהרת המקוה לטהרת ישראל על ידי הקב"ה.

וי"ל שזה בא לחזק לב האדם שהקב"ה חנון המרבה לשלוחו ומטהר את האדם מטומאתו אף אם חלילה השריש בחטא, וגם אם הרבה ח"ו לפשוע שנה אחר שנה, ולזה דימה את הענין דוקא לטהרה במקוה, כמו שהטבילה במקוה מטהר את האדם מטומאתו, אף אם נטמא האדם לזמן רב וטבל עצמו אחר כמה שנים גם כן עולה מטומאתו, ולא עוד אלא אף אם שבמשך הזמן מעט שנטמא בראשונה, טימא עצמו שנית ושלישית וכך ניתוסף לו כמה פעמים טומאה על טומאתו, עם כל זה כאשר הוא טובל עצמו במקוה ברגע אחד הוא עולה מכל טומאתו, ומי שנטמא הרבה פעמים אינו צריך טבילה יתירה ממי שנטמא רק פעם אחת, ולכולם טבילה אחת מעלה אותם מטומאתם ונטהרו. והכי נמי הוא ענין התשובה דמועיל למי שעשה עבירה פעם אחת ושב ותיקף או לאחור זמן רב, דתמיד מועיל לו התשובה, ואפילו היה רשע גמור כל ימי חייו, ובכל יום ויום הוסיף רשעה על רשעתו, אם עשה תשובה באחרונה אין מזכירין לו רשעתו, והתשובה מועיל לו לכפר על עוונותיו. וזה שמדמה טהרת הקב"ה לטהרת המקוה, מה מקוה מטהר את הטמאים, ובטבילה אחת עולה לו טומאתו גם טומאה של כמה שנים ששרש בו, אף הקב"ה מטהר את ישראל, ואף אם ל"ע נשרש בחטא רבות בשנים לא יאמר האדם לנפשו נושא, כי תמיד הקב"ה מקבלהו בתשובה.

וזה ירמו דברי התנא היום קצר והמלאכה מרובה, כי בעוה"ר מרובה לנו המלאכה להעביר כתמי הנפש ולתקן מעשינו, מאחר שנשרשנו בחטא זה רבות בשנים, ולזה בא הרמז היום קצר והמלאכה מרובה, ראשי תיבות מקו"ה, כלומר כמו שטבילת המקוה מועיל אף אם נשרש בטומאה רבות בשנים, כך אין לך דבר העומד בפני התשובה, כי תשוב אל ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך, יקבלהו השי"ת ברחמים וברצון.

אח"כ המושיך רבינו בלימוד משנה ט"ז

ומחמת אפס מקום יודפס א"ה בהזדמנות הבא